

Lokalhistorie midt i Nordsjælland

Opvækst og ungdom i Alsønderup

Malermester Henning Jensen, Tulstrup, har til Ole Blåkilde og Lissi Carlsen fortalt om sin opvækst i 1940-erne og om sin ungdom og læretid i 1950-erne. Dette er blevet tema for medlemsmagasinet denne gang.

*Kom til lokalhistorisk aften med generalforsamling
onsdag den 26. marts 2008 kl. 19.30 på Kulsviergården i Alsønderup.
Ikke-medlemmer er også meget velkomne.
Læs mere om ovennævnte på bagsiden og mere om arkivet på side 19..*

Dette er Lokalhistorisk Nyt nr. 1, feb. 2008, 5. årgang, fra
Lokalarkivet for

Alsønderup-Tjæreby Sogne

- et arkiv for almindelige menneskers historie -

Med stor tak har arkivet i 2007/08 modtaget sponsorstøtte fra:

Hillerød Byråds Fritids- og Kulturudvalg, 3400 Hillerød.

Nordea Fonden, Nordea Bank, Slotsgade 44, 3400 Hillerød. Tlf. 48 20 11 11.

Dines Jørgensen & Co. A/S. Rådgivende Ingeniører F.R.I., Kirsebærallé 9-11, Ullerød, 3400 Hillerød. Tlf. 48 26 06 66. E-mail: dj@dj-co.dk - www.dj-co.dk

Thorkild Jørgensen VVS Aps., Aut. VVS-installatør, Ryagergårdsvej 3, Annisse, 3200 Helsingør. Tlf. 48 79 13 60, mobil 20 11 85 57.

Nordtag A/S v/ direktør Jørgen Simonsen, Mestervangen 7, 3220 Græsted. Tlf. 48 36 36 36, fax. 48 36 36 30, www.nordtag.dk

Entrepreneurfirmaet Brødrene Jørgensen I/S, Frederiksværksgade 168, 3400 Hillerød. Tlf. 4821 0428. Mobil 2146 2804 (Henrik Jørgensen). Mobil 2146 2805 (Steen Jørgensen), Fax 4821 0458

DanBolig, Søderberg/Nielsen Aps, Frederiksværksgade 7, 3400 Hillerød. Tlf. 48 24 21 11. Fax. 48 24 21 69. E-mail: Hilleroed@danbolig.dk

Ti-Kanten Farvehandel, Københavnsvej 2-4, 3400 Hillerød. Tlf. 48 28 50 49 & **malermester Niels Ole Jensen**, Hillerødvej 10, Alsønderup, 3400 Hillerød. Tlf. 48 28 50 49.

VVS Allan Kristiansen & Sønner, Aps., Aut. gas-, vand- & fjernvarmemestre, Sydskrænten 8, Tulstrup, 3400 Hillerød. Tlf. 48 28 62 40. E-mail: info@ak-s.dk Fax. 48 28 52 47.

Tømrer Lodberg, Aps., Syrenvej 1, Tulstrup, 3400 Hillerød. Tlf. 48 28 65 34. Bil 21 28 68 29. Fax 48 28 65 36.

HHM Ejendomme A/S. Ejendomsudvikling og -rådgivning. Bragesvej 4, 3400 Hillerød. Tlf. 4826 3737. www.hhmejendomme.dk

Harløse VVS. Aut. Gas-, vand- og sanitetsmester, Harløsevej 172, 3400 Hillerød. Tlf. 2825 0449 www.harloesevvs.dk E-mail: vvs@harloesevvs.dk

Hallum Elektrik, Aut. El-installatør, Tulstrup Have 9, Tulstrup, 3400 Hillerød. Tlf. 4828 7813 Mobil 22 90 78 13. www.hallumelektric.dk E-mail: fh@hallumelektric.dk

Joan & Ole Starks Gårdbutik. Harløsevej 164, Harløse, 3400 Hillerød. Tlf. 4824 6361.

P.M. Belægning, Brolægnings-, flise- og anlægsarbejder v/ Palle Madsen, Ravnsbjergvej 16, Nejede, 3400 Hillerød. Tlf. 48 28 69 44, biltlf. 23 25 05 06, fax 48 28 69 53,

G,D,A., tømrer- og snedkermester Gert Dyrlov Andersen, Torsholms allé 8, Tulstrup, 3400 Hillerød. Tlf. kontor 4828 5550, mobil 2028 9950, fax 4828 6746.

Tulstrup Kompost v/ Sv. Simonsen, Nejedevej 20 A, Tulstrup, 3400 Hillerød. Tlf. 4828 6091.

Hillerød Grafisk Aps., Huginsvej 6 E, 3400 Hillerød, Tlf. 4826 0249, fax 4824 0288, www.hillerodgrafisk.dk

Danske Bank, Hillerød Afd., Slotsgade 44, 3400 Hillerød. Tlf. 4512 1000. www.danskebank.dk

Støtteforeningen for Alsønderup Sogn.

Grundejerforeningen "Lyngbakken", Alsønderup, 3400 Hillerød.

En sponsor, som ikke ønsker sit firmanavn nævnt.

Hvad malermester Henning Jensen, Tulstrup, fortalte om opvækst og ungdom i Alsønderup. Nedskrevet og tilrettelagt af Ole Blåkilde. Fotomontage: Lissi Carlsen

Noget af det første, som har gjort så stort et indtryk på Henning Jensen, at han husker det, var, da vingerne og hatten blæste af Alsønderup Mølle og spredtes på marken bagved. Det var i et stormvejr i efteråret 1940 eller -41. Henning var 3½ eller 4½ år gammel. Han er nemlig født den 20. maj 1937.

Hennings familie flyttede sidst i 1938 ind i forældrenes nybyggede hus på Hillerødvej 6 i Alsønderup. Vingerne faldt tæt ved, for nr. 10 var beboelseshuset til Alsønderup Mølle. Bag Hennings forældres hus var der dengang åbne marker over til Ærtelandsgård, og fra baghaven så man skråt op på toppen af møllen, som lå på "Møllebakken" lidt tilbagetrukket fra Hillerødvej.

Møller Hugo Schmidt fik aldrig sat ny vinger og hat på Alsønderup Mølle. Der blev sat et lavt tag over møllen. Så fortsatte han i øvrigt med sin lokale korn- og foderstofhandel og med at male landmændenes korn. Dertil havde han allerede kværne og en motor, bygget på Hundested Motorfabrik. Det var også den almindelige mening, at tiden var løbet fra vindmøller.

Alsønderup ca. 1948. Hillerødvej, fra højre er nr. 6, Hennings forældres hus. Nr. 8 var dengang Peter Andersens hus, nr. 10 er så Alsønderup Mølle, og på modsat side nr. 9, "Valodia" dengang tømrer Laurits Rasmussens hus, og nr. 11, dengang vognmand Svend Aage Nielsens hus. I baggrunden Ærtelandsgård. Alsønderup Mølle er her uden hat og

vinger og med beboelseshuset forrest ud til vejen. Møllen og nr. 11 overfor var på dette tidspunkt de sidste huse på Hillerødvej i Alsønderup. By. Ingen kunne dengang forestille sig, at arealet over til Ærtelandsgård engang ville blive udstykket som Ærtelandsvej og bebygget.

Hennings forældres hus på Hillerødvej nr. 6 i Alsønderup var dog ikke bygget endnu, da Henning blev født. Dengang boede hans forældre til leje i Nejede i et hus, som tilhørte ejeren af Egebjerggård i Nejede. Det var sognefoged Peter Petersen. Huset, som Hennings forældre boede i, er Rævegravvej 5 i Nejede. Derfor står der på Hennings dåbsattest, at han er født i Nejede.

Huset på Rævegravvej 5, hvor Henning er født, købte Alsønderup Kommune på et tidspunkt af sognefoged Peter Petersen, Egebjerggård. Senere blev huset købt af Carl Georg Hansen, som alle ældre beboere i Alsønderup Sogn husker. Han boede der i mange år sammen med sin familie.

Hennings forældre flyttede tidligt fra Rævegravvej og lejede en lejlighed i en sidefløj på ejendommen "Skovfryd" på Ravnsbjergvej 22 i Nejede, Det er der, hvor skuespilleren Søs Egelind i dag bor. Den var dengang ejet af en ungkarl, som efter sin herkomst aldrig blev kaldt andet end Jens Peter Jyde. Men Henning har ingen sikker erindring om tiden på "Skovfryd".

Mens Hennings forældre boede dér, var de i gang med at bygge deres eget hus i Alsønderup By. Der var på en byggegrund, som fik nr. 6 på Hillerødvej. Jorden til Ærtelandsgård i Alsønderup gik før den tid helt ud til Hillerødvej. Her havde Hennings far så købt en byggegrund for 500 kr. af Ærtelandsgårdens daværende ejer, Niels Pedersen, altid kaldet Nes Pensen.

Huset blev opført af murermester Jørgen David Nielsen, Alsønderup, og af tømrermester Laurits Rasmussen, altid kaldt Tømrer Laurits. Han byggede sig også huset over for, som han kaldte "Valodia". Byggeomkostningerne var for Hennings forældre 3.000 kr.

Opvarmningen i huse dengang skete fra kakkelovne, i køkkenet dog fra det brændekomfur, som man lavede mad på. Isolation i hulmur, vægge og loft for at holde på varmen kendte man endnu ikke noget til. Der var ikke noget vandværk dengang. Der blev gravet og muret en brønd i haven ned til grundvandets overfladespejl. Vandet fik man op ved en håndbetjent pumpe, som var skruet på brønddækslet og derigennem gik ned til vandet i brønden. Når man skulle vaske tøj, bar man vandet over i vaskehuset i spande. Men det vand, man skulle bruge i køkkenet, bar man også ind i en spand, som stod, så man kunne øse vand op med et litermål.

Badeværelse og vandskyttet toilet havde man ikke dengang. Det kom først, da man begyndte at bygge huse med centralvarme eller fik det indlagt fra 1950'erne, eller først da Alsønderup Vandværk blev oprettet i 1961/62.

Der var et muret udhus med et brændselsrum, et lokum, et vaskerum til tøjvask med en brændefyret gruekedel og derfor skorsten, samt et rum til at holde en gris til juleslagtning, og et til nogle høns. Lokumsspandens indhold tømte man i render, som man havde gravet ned under et spadestiks dybde i haven, og så dækkede til med jord. Det gav grøde til kartofler og haveurter næste år. Også gødning fra gris og høns gav vækst.

Sådan var de huse, som blev bygget i 1930-erne. Og det var anset for meget flot, at Hennings far som arbejdsmand havde magtet at få bygget sådan et helt nyt hus til sig og sin familie.

Henning som dreng i den tids typiske drengestriktrøje med lynlås i halsen.

Hennings forældre

Hennings far, Hans Jensen, var født i 1910. Han voksede op i Skotterup ved Snekkersten sammen med 7 søskende. Forældrene var som arbejdsfolk ved skovbrug, landbrug og senere jernbanen egentlig meget fattige. Hans Jensen kom ud og tjene ved landbruget som 14-årig. Han var hos en meget venlig familie i tre år og tog derfra som karl til nogle slægtninge af dem så langt væk som ved Nakskov på Lolland.

På et tidspunkt ville Hans Jensen hjem til Nordsjælland, og så gik det sådan, at han i 1933 blev karl på ejendommen Landlyst i Nejede, Nejedevej 28. Det var her, han mødte sin kone, Karen Larsen. Hendes forældre, Ole og Bertine Larsen havde nemlig ejendommen Nejedevej 15. Ole Larsens forældre havde mølle og bageri i Nymølle ved Lyngø, og Bertines far var smedemester i Nørre Herlev.

Hennings forældre, Hans Jensen og Karen Larsen, blev så gift i Alsønderup Kirke i 1935, og de skulle nu slå sig igennem som arbejdsfolk. Hans Jensen arbejdede på teglværket i Ullerød om sommeren. Teglværket lå, hvor Ålholm-skolen i dag ligger. Om vinteren kom han til at arbejde i skoven under skovfogederne i Strøgårdsvang, først skovfoged Dyremose, så Johannes Pedersen og sidst J. P. Vilstrup. I 1930-erne var arbejdsdagen på 9 timer de 6 dage om ugen, så Hans Jensen var væk hjemmefra omkring 10 timer hver dag undtagen på søndage.

Der var ikke noget kontinuerligt arbejde at få for kvinder på landet dengang. Hans Jensen og Karen bevarede en kontakt med sognefoged Peter Petersen på Egebjerggård i Nejede. Karen kom og vaskede storvask for dem og kunne hjælpe med at tage kartofler op, da det skete med hånd, og måske med roelugning. Hun rensede og pillede også fjerkræ, især ænder før jul. Hun gik også ud og vaskede for andre end dem, bl.a. for skovfoged Dyremose, Strøgårdsvang. Han var enkemand. Af det stof, som folk huggede fra den engelske spærreballon, som faldt ned i Nejede under 2. verdenskrig, fik hun syet et stort vandtæt forklæde til brug, når hun gik ud og vaskede. Under krigen blev der også arbejde for kvinder i tørvemoserne, og Karen var med.

Efter høst tog Hans Jensen også ud på Egebjerggård og rev de aks sammen, som var blevet liggende på marken. Han kørte dem hjem i en sæk. Det kerne, der var på, fik hans høns, eller var der nok, fik han det malet til bygskrå hos Møller Schmidt til foder for sin gris. Hans Jensen blev også biavler i stor stil, men det vender vi tilbage til.

Under Hennings opvækst var dette de arbejdsmæssige vilkår for hans forældre.

Hennings skolegang.

Da Henning var seks år, begyndte han at gå i skole i Tulstrup Skole. Sidenius var "enelærer". Det betyder, at der ikke var andre lærere på skolen. Der var kun "lille" klasse og "store" klasse på skolen. Man gik tre år i den ene og fire i den anden, men kun hver anden dag, altså tre dage om ugen, også på lørdage. Henning var ikke ked af skolegangen, men var selvfølgelig også glad for at have hver anden dag fri til noget andet.

I Tulstrup Skole på hjørnet af Hillerødvej og Præstevej var der kun et klasselokale. Man kunne derfor kun have gymnastik udendørs og om sommeren.

Tulstrup Skoles eneste klasseværelse. Henning sidder lige i centrum i lys skjorte og opsmøgede ærmer. Bag ham hans sidekammerat gennem hele skoletiden og ven gennem hele livet, Erling Lyng Andersen.

Skolens vandforsyning kom fra egen brønd. Der var en håndpumpe over brønden, og nede fra under brønddækslet må der have været et rørsystem, som vandet blev pumpet igennem ind i bygningen. Der kunne man så tappe vand fra en beholder og ned i en vask. To af de større drenge blev jævnligt sendt ud og pumpe vand. Pumpen skulle have 200 pumpeslag, vidste man, for man kunne jo ikke se vandet løbe, mens man stod og pumpede.

Når der ikke var vand indlagt i skolen, var der naturligvis heller ikke vandskyllede toiletter, hverken til børnene eller til lærerens lejlighed. Men det havde skolebørnene jo heller ikke hjemme på den tid, så ingen ventede sig andet på det felt. Kommunen lod så toiletspandene i de dertil indrettede udhusrum tømme med jævne mellemrum

Der var også et rum i skolens udhus med nogle redskaber til gymnastik, en buk, en plint og springstøtter til højdespring, som man kunne tage frem om sommeren. I skolegården var der faste ribber, som stod ude altid. Henning

fortæller, at man også spillede rundbold i skolegården i nogle af gymnastiktimerne om sommeren. Om vinteren var der ikke egentlige gymnastiktimer, men man kunne blive sat til at stå mellem skolebordene og lave det, man kaldte skolestuegymnastik, som væsentligst bestod af nogle få minutters forskellige strækøvelser, som nok tjente til at modvirke børnenes noget fastlåste siddestillinger.

Skolefoto i skolegården på Tulstrup Skole. Henning sidder som nr. 2 fra højre i anden række. Bemærk de faste udendørs ribber i begge sider til skolens gymnastikundervisning om sommeren.

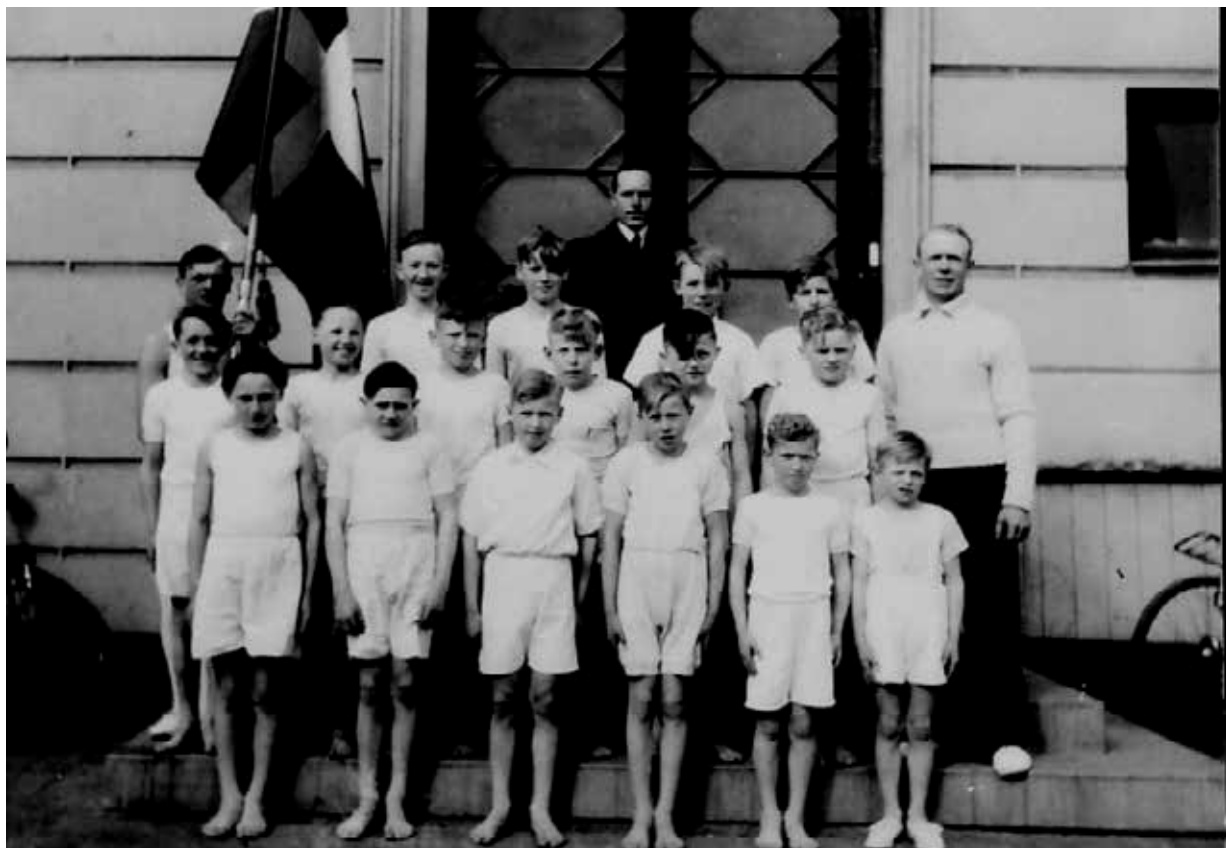
Da Henning begyndte sin skolegang havde Nazitysklands besættelse af Danmark varet i fire år. I Danmark forberedte man sig i muligt omfang på at beskytte sig mod kommende krigshandlinger i opgøret mellem Nazityskland og De Allierede. Først og fremmest var der blevet indrettet mange former for beskyttelsesrum mod virkningerne af mulige luftbombardementer.

Henning husker, at et gangareal på Tulstrup Skole var søgt beskyttet på forskellig vis, bl.a. var vinduet vist blokeret udefra af plader, og muligvis var loft og vægge også forstærket. Der var jo ingen kælder under skolebygningen, som ellers var det almindelige sted, hvor man indrettede beskyttelsesrum, både på skoler og i andre bygninger.

Henning erindrer ikke luftalarmer, hvor eleverne måtte i beskyttelsesrummet. Han var jo også kun i skole hver anden dag og som begynder kun i tre timer, og efter et år og en måned af hans skolegang var den tyske besættelse forbi 5. maj 1945. Men han husker øvelser, hvor eleverne hurtigt, men velordnet gik i beskyttelsesrummet og fandt deres pladser på bænke der.

Gymnastikken i Alsønderup Skytte-, Gymnastik- og Idrætsforening.

Alle drenge her gik til gymnastik i Alsønderup Forsamlingshus undtagen i sommermånederne. Til gymnastik var der aldrig fyret i forsamlingshusets store kakkelovn, så i frostperioder var der minusgrader i forsamlingshuset, og der sad rim på indersiden af væggene. Man måtte bevæge sig for at få varmen. Sæsonen sluttede med gymnastikopvisning i Alsønderup Forsamlingshus, men ofte kom man også til en større opvisning på Hotel Leidersdorff i Hillerød.

Drengeholdet fra Alsønderup til gymnastikopvisning i 1947, fotograferet uden for Hotel Leidersdorff i Hillerød. Henning Jensen står i midten i midterste række. Bagved gårdejer Lars H. Sørensen, Alsønderup, som var formand for Alsønderup Idrætsforening fra 1945-50, og som viser sig at være beslægtet med Henning Jensen på tipoldeforældreniveau. Fanebærer er Verner Nielsen, som havde købt Hennings morfars ejendom, Nejedevej 15.

Henning havde især to kammerater, Erling Lyng Andersen, hans sidekammerat i skolen, og John Jørgensen. De var meget sammen, men der var også nogle ældre kammerater som Arne Knudsen fra Solhøj og Jørgen Troelsen fra Gundhøjgård. Dem var han også meget sammen med. De

havde mange spændende timer på Gundhøjgård og i Nejede Vesterskov, som gårdens jorder stødte op til. Om aftenen gik byens teenage drenge ofte hen til Niels og Marie Pedersen. De havde ejet Ærtelandsgården, men boede nu i det sidste hus på Gydlandsvej sammen med sønnen Alfred. Her var de velkomne og Niels Pedersen læste op for dem – ofte hele Morten Kock romaner, mens Marie spandt på sin rok, men også sang nogle af de mange viser fra gammel tid, som hun kunne.

Andet fra besættelsestiden

Henning har en klar erindring om hestekøretøjer med tyske soldater, som kom kørende gennem Tulstrup og Alsønderup.

Og han husker den stedlige nazist. Sådant én var der i de fleste byer – medlem af det danske nazistparti – og som omgikkes med tyskere. Han boede på Alsønderup Overdrev. Henning har oplevet den totale, nedfrysende tavshed, som opstod i butikken, når nazisten kom kørende i sit hestekøretøj og gik ind i Alsønderup Brugs for at handle. Ingen af de andre kunder eller personalet sagde et ord til hinanden, så længe han var der. Henning mener også, at han havde tyske børn boende og sommetider med på sit hestekøretøj.

På befrielsesmorgenen den 5. maj 1945 - 15 dage før han fyldte 8 år – kom Henning gående hjemmefra på sin næsten daglige tur hen til bager Aage Sørensen. Alle kirkeklokker ringede vistnok kl. 8 og i en hel time for befrielsen.

Han så tre mænd stå ved hjørnet til Ravnsbjergvej, én i dansk politiuniform, én i dansk officersuniform og én i almindeligt tøj, men med det blå, hvide, røde frihedskæmperarmbind, som man ikke før havde set, og som erstattede frihedskæmpernes manglende soldateruniform, men gav dem status som soldater. Det var længe siden man havde set en dansk politiuniform, fordi tyskerne i 1944 havde arresteret så mange politifolk, som de kunne få fat i, og resten var flygtet til Sverige eller var gået "under jorden", som regel under falsk identitet. Manden i dansk officersuniform var kaptajn Molin, som havde boet mere eller mindre skjult på en af de to ejendomme bag Nejede Vesterskov, hvorfra han nu "sprang ud" som officer med kommando.

Den stedlige nazist blev som andre, der var mistænkte for at have været kollaboratører med den tyske besættelsesmagt, arresteret af frihedskæmperne og formodentlig idømt en straf. I hvert fald forsvandt han fra lokalområdet.

Straks efter befrielsen fik de få Alsønderup borgere, som havde privatbiler, bilerne frem fra garagerne. Under besættelsens fem år havde de ved lov stået på klodser og uden hjul. Henning husker, at Laurits Tømmer over for dem havde en Studebaker og Møller Schmidt en Chevrolet – selvfølgelig førkrigsmodeller. De kunne naturligvis ikke starte efter at have stået opklodset i 5 år. Så blev vognmand Sv. Aa. Nielsen overfor mobiliseret. Hans lastbil havde

gasgenerator. Ved fyring med findelt bølgebrænde i generatoren dannedes drivgas til bilmotorens drift. Så han måtte trække de andre biler i gang.

Lokalsamfundet rundt om Hennings opvækst.

Henning Jensen understreger, at dengang bestod Alsønderup by og omegn af mennesker, hvoraf de aller fleste havde deres arbejde her. Der var mange mennesker beskæftiget på landbrugsejendommene og i erhvervene til at betjene landbruget som smed, hjulmager, karetmager, bager, brugsforening, mølleri- og foderstofforretning, en murermester, to tømrermestre, en malermester og en herrefrisør. De lokale hovedtransportmidler var op til 1950-erne stadig hestekøretøjet og cyklen. Som barn på Hennings tid færdedes man derfor dengang blandt arbejdende mennesker, som man lærte at kende, mens de udførte deres erhverv,

Henning kom især meget i Alsønderup Bageri, hvor han som dreng gik bagermester Aage Sørensen til hånd med alt muligt. Senere, da Hennings morbror, Poul Larsen, arbejdede hos bageren, kørte han også meget rundt med ham. Et stykke tid efter den tyske besættelse købte bageren en gammel Bedford kassevogn til at køre brød rundt med, og Poul måtte tage kørekort. De fleste mennesker havde dengang meget fysisk arbejde, og der blev spist utroligt meget rugbrød.

Til bageriet hentede Henning hver dag 20 æg på Brudegård, og på adskillige dage i brugsen 10 grønne Tuborg og 40 Bridge cigaretter til deling mellem bageren og hans kone Esther. Henning fik også til opgave at skære boller over til kryddere og at køre brænde ind til bagerovnen. Ofte mødte han hver morgen kl. 8 hos bageren de tre dage om ugen, han ikke skulle i skole.

Alsønderup Bageri med beboelse og butik i forhuset og bageri i baghuset. Der er senere sket en vejflytning og vejudvidelse, her hvor Pibe Møllevej og Hillerødvej fra hver sin side mødte vejen mod Nejedø. Huset og haven, man skimter i venstre side, har måttet vige for vejens udvidelse og flytning. Sprøjtehuset ved gadekæret til Alsønderup Kommunes hestetrucke og hånddrevne brandsprøjte er også nedrevet. Men ellers ligger husene i billedets højre side der jo endnu, om end med visse forandringer. Dog er klokkerhuset, som man ser en stump af i højre øverste hjørne, også nedrevet for at indrette P-plads.

Som dreng fik man dengang ingen penge for at gøre voksne tjenester, men ofte et eller andet spiseligt, som regel hjemmegjort. Og hos bageren kunne der vanke noget, man ellers aldrig fik hjemme.

Folk her, som boede i huse, der ikke var landbrugsejendomme, levede meget spartansk i de år, Henning voksede op. Alle havde en halv snes høns samt en gris i udhuset, som de fedede op til slagting lige før jul, og alle saltede et par kasser sild ned om efteråret. Sammen med havens kartofler skulle man så kunne klare sig igennem vinteren – hjulpet af kreditten i Brugsen.

Hos Hennings forældre slagtede man altid grisen den 19. december. Så kom slagter Osvald Hansen fra Alsønderup Overdrev. Han stak grisen i halsen, og den skreg i vilden sky, mens blodet løb af den ned i en spand. Den, der holdt spanden, piskede hele tiden i blodet, så det ikke koagulerede, for det skulle bruges til blodpølser. Grisen døde af blodtabet, og så blev den hængt op i haserne og parteret af slagteren. Det blev en travl dag for familiens kvinder, som skulle gøre klar til alt det, som skulle laves af grisen straks, og det som skulle konserveres på den ene eller den anden måde. Der måtte jo intet gå til spilde, for man skulle leve af grisen hele vinteren. Dybfrysere kom først senere.

Før ophængningen skulle grisen i en balje med kogende vand, så man kunne skrabe hårene af skindet og få det rent. Vandet var pumpet op af brønden, båret ind i gruekedlen i vaskehuset i spande, og der var tændt op under kedlen, så man kunne få vandet varmt nok. Et stort arbejde var rensning af tarmene. Det var lidt ulækkert, men når de var rensede, skulle de jo bruges til pølser. Her og nu blodpølser. Blodet blev blandet med byggryn og fedt og puttet i rensede tarme, og så blev blodpølserne kogt i gruekedlen i vaskehuset, som man på ny havde hentet vand til ved posten ude i gården. Egentlig skulle der også rosiner i, men de kunne ikke fås under den tyske besættelse 1940-45. Varm blodpølse lige fra gruekedlen var børnenes yndlingsspisning, men kunne man nuppe et par stykker fra gruekedlen, kunne de endnu bedre byttes med kager hos bageren. Bagerens livret i øvrigt var grisetæer, så dem blev Henning sendt hen og forære ham. Så gav han en lagkage til Hennings fødselsdag til gengæld.

Der blev også lavet finker i massevis. Grisens skinker blev sammen med spegepølser og sribet flæsk sendt til rygning. Når de kom tilbage blev de

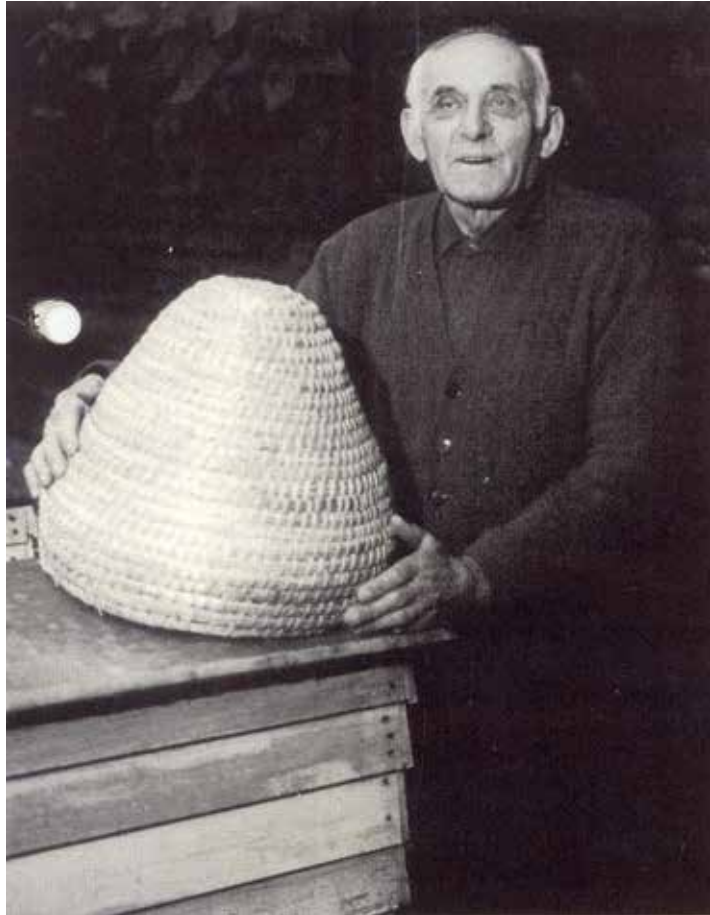
hængt, hvor de blev lufttørret – på loftet under taget. Der var så skinker og pølser til at skære af til pålæg i månedsvis og stribet flæsk til mange gange stegt flæsk med persillesovs.

Grisens kød skulle man jo hindre i at blive dårligt, og sørge for, at det kunne vare længe. Det havde man også andre teknikker til. Noget saltede man, andet henkogte man, og andet smeltede man over med svinefedt, en gammelkendt metode til at hindre luftens adgang og dermed kødvarer i at fordærves. Så havde man også fedtet til at smøre på brødet senere hen.

På den tid var der ikke meget arbejde til landsbyens håndværkere i vintermånederne, og arbejdsfolk var afhængige af, om der var arbejde i skoven til dem, så de var alle helt afhængige af deres julegris. Det var derfor ikke mindre end en katastrofe for en familie, hvis deres gris blev syg og døde.

Det garderede man sig så imod ved at oprette en lokal forsikring, som sikrede, at hvis familiens gris døde, fik man penge til at købe en ny på samme størrelse. Hennings far var kasserer i denne lokale griseassurance. Derfor blev Henning hver uge sendt rundt til forsikringstagerne i byen for at opkræve 30 øre og senere 35 øre i forsikringspræmie for hver families gris.

Henning husker, at grisen hos Laurits Tømrer, Hillerødvej 9, fik rosen og døde. Hvis ikke forsikringen havde givet Laurits Tømrer mulighed for at købe en anden gris på samme størrelse, havde han og hans familie ikke haft eller fået kød og kødvarer at spise den vinter.

Hennings far, Hans Jensen, som biavler med bistade og de kuber, han selv lavede af rughalm og spaltet bambus.

Man fodrede sin gris især med bygskrå fra møller Schmidts lokale foderstofhandel. Havde man selv byg, kunne man også få kværnet det, og det fik folk, som rev rigtig mange aks sammen på de afhøstede marker, når høsten var kørt hjem i neg og sat i stakke. Det var jo før mejetærskernes tid. Endnu under Hennings opvækst var der realitet i høstvisens ord "Rev vi marken let, det er gammel ret, fuglen og den fattige skal også være mæt", som der stod om de fattige, der "sankede aks", som det også stod i bibelshistorien.

Henning fortæller også, at hans far ofte havde en sæk brændenælder med hjem fra sit arbejde i skoven. Det var et tilskudsfoeder, som grise var meget glade for. Men de delte jo også med hønsene alt affald fra køkken og have.

Folk her, som boede i huse, der ikke var landbrugsejendomme, levede som nævnt spartansk i de år, Henning voksede op, med en halv snes høns og en gris i udhuset, men der var heller ikke meget græsplæne i haverne i Hennings barndom, ikke kun fordi motorplæneklipperen til havebrug endnu ikke eksisterede, men fordi nyttehaven betød meget for folks økonomi og ernæring.

Derfor var det især kartoflerne, som fyldte haverne op, men også grønål, gulerødder, porrer og andre nytteplanter, både til brug i sæsonen og til hele

årets forbrug. Bær og æbler blev også brugt. Der var intet, som gik til spilde. Man var afhængig af, hvad man kunne frembringe på sit haveareal, og det er tidligere nævnt, hvordan man fik jorden gødet.

Med årene fik Hennings far fast arbejde hele året rundt i skoven, hvor hans faglige dygtighed som skovarbejder var meget anerkendt.

Hans Jensen nød bred tillid og var i flere perioder indvalgt i Alsønderup Sogneråd. Bl.a. i sognerådets sidste periode fra 1966-70, hvor Alsønderup Sogneråd gav støtte til Kulsviergårdens opførelse med idrætshal, og hvor Alsønderup Skoles udbygning til to spor begyndte, før kommunen blev nedlagt og indlemmet til en usikker fremtid i Hillerød Kommune i 1970. Hans Jensen var tilknyttet Det radikale Venstre, som sammen med Venstre langt op i tiden var de eneste to grupperinger i sognerådet her.

Biavl som bierhverv.

Henning voksede op blandt bier, bistader og bitilbehør, fordi biavl, og alt hvad der hørte dertil, blev hans far, Hans Jensens hobby og sideerhverv. I 1945 havde Hans Jensen ca. 50 bistader placeret rundt omkring, hjemme og ude i skove og på marker. Hans Jensen lærte sig at flette bikuber, som han solgte, nogle til udlandet. Han dyrkede selv den rug, hvis strå han brugte til kuberne. Sammen med skolens sløjdlærer, Hans Bremer, startede han en aftenskole, hvor deltagerne lærte at bygge deres egne bistader. Den fortsatte i mange år, og senere med Finn Petersen som instruktør. Da landmændene begyndte at sprøjte mod ukrudt og skadedyr, blev det en slem tid for biavlere. Hans Jensen mistede mange bier og blev miljømand. Han fortsatte med biavl hjemmefra op sin alderdom. Han havde mange tilskuere til sin kubefremstilling i de mange PR-arrangementer, som biavlerforeningen deltog i til fremme af interessen for biavl og for medlemmernes produkter.

Hans Jensen så man hver dag skrå over gaden til Alsønderup Brugsforening for at gøre dagens indkøb. Han havde altid en spånkurv til sine varer under den ene arm og som ældre sin stok i den anden hånd.

Da Kulsviergården i Alsønderup fejrede sit og Forsamlingshusets 90 års jubilæum i 1987 med heldagsarrangementet "Sådan var det dengang!", sørgede Hans Jensen for biavlerforeningens medvirken med en stor stand, hvor han også selv som 77-årig demonstrerede sin fletning af bikuber.

Amatørteater i Alsønderup Forsamlingshus

I 1951 lykkedes det forsamlingshuset at købe og mageskifte sig til et areal af Brudegårdens dengang nye ejer, Helmer Nielsen. Arealet lå lige vest for forsamlingshuset. Det skulle bruges til at forlænge huset, så man kunne oprette en permanent scene. Samtidig installeredes to vandskyllede dametoiletter og

en håndvask i en tilbygning, som man opførte på husets nordside. For her-
rer var der dog fortsat kun de gamle retirader i gården og den fri natur.

Aktørkorpset ved opførelsen af "Den farende Svend" som indvielse af den nye permanente scene i Alsønderup Forsamlingshus i 1951. Fra højre Henning Jensen, som netop var blevet 14 år. Blandt de øvrige dengang velkendte Alsønderupbeboere på scenen ses bl.a Knud Sander Knudsen med spånkurven, Dagny Andersen, Ryle Sørensen, Lyng Andersen, siddende Niels P. Nielsen, Alsønderup Indelukke, bagerst bager Aage Sørensen, Lars H. Sørensen, Martha Andersen, Frede Olsen og Knud Nielsen.

Lørdag den 7. juli 1951 indviedes tilbygningerne med kaffebord, dilletant og bal. Alsønderup Skytte-, Gymnastik- og Idrætsforening og medlemmer derfra opførte stykket "Den farende Svend".

Konfirmation

Da Henning nærmede sig de 14 år skulle han jo til at gå til præst. Alsønderup er kirkeligt anneks sogn til Tjæreby Sogn, hvor præstegården ligger, og præsten derfor bor. Konfirmationsforberedelsen foregik derfor hos præsten i Tjæreby i den dengang helt nye præstegård. To formiddage om ugen cyklede de kommende konfirmander fra Alsønderup Sogn over til præstegården i Tjæreby.

Pastor Kjeldgaard Jensen var på et punkt noget forud for sin tid. Han gav nemlig i tilgift konfirmanderne seksualundervisning, dog sådan at han delte drenge og piger i hold hver for sig, når det skulle foregå. Henning blev i den tid en særdeles velkommen gæst hos bager Aage Sørensen i Alsønderup, hvor han skulle aflægge fuld beretning om præstens undervisning i for-

plantningslæren. På spørgsmålet til Henning om, hvad forældrene sagde, var hans prompte svar: ”Er du tosset, det turde man da ikke fortælle dem.”

I de to sogne var der tilsammen ikke flere konfirmander, end at konfirmationen foregik på skift mellem Tjæreby og Alsønderup kirker. Henning blev derfor konfirmeret i Tjæreby kirke.

Hennings konfirmationsfest blev holdt hjemme hos hans forældre. Gæsterne var vist udelukkende familiemedlemmer. Henning kan ikke huske, hvad de fik at spise som hovedret, men mener, at alt andet end flæskesteg må have været udelukket. Som dessert fik de hjemmelavet is. Henning husker, at han tilsammen fik lige de 350 kr., som han skulle bruge til at købe en ny cykel, samt et sølvcigaretetui, som efter få år blev ubrugeligt, fordi cigaretterne blev forlænget.

Ud i erhvervslivet

Skolegangen i Tulstrup Skole sluttede i Hennings tid, når man havde gået 7 år i skole. Så skulle man ud og bestille noget og tjene nogle penge.

Henning fik job for 15 kr. om ugen som bybud hos Hauge Sko, Hillerøds største skoforretning, beliggende i den ”nedre” ende af Slotsgade. Hennings arbejde bestod hovedsageligt i at bringe sko og andet fodtøj ud til kunderne, enten nyindkøb eller efter reparationer og forsåling. Dengang fik man forsålet sine sko, når sålerne var ved at være slidt. Man kunne også nøjes med at få nye hæle sat på skoene, når hælene var slidt skæve. Ordentlige mennesker gik dengang ikke i sko med skævslidte hæle.

Om fredagen gik Henning også rundt med regninger til kunderne, men det var ikke sjældent han måtte komme igen nogle fredage, før en regning blev betalt. Og det var ikke sjældent hos mennesker, hvis position og status Henning ikke kunne få til at stemme med ubetalte regninger. Så her lærte han noget nyt om honnet ambition blandt nogle af den tids købstadsborgere.

Hennings konfirmandhold, både dem fra Tjæreby og dem fra Alsønderup Sogn, og så er de to mindste endda ikke konfirmander, men præsteparrets børn. Henning står lige ved siden af pastor Kjeldgaard Jensen og hans kone. Skråt foran Henning hans kammerat Erling Lyng Andersen. Det var vist første konfirmandhold i den dengang nyopførte præstegård i Tjæreby. De blev undervist i et kælderlokale. Det er først senere, der blev bygget konfirmandstue til. Dengang havde Henning ingen anelse om, at han engang i 1994 og 1995 som malermester ville komme til at restaurere kalkmalerierne i Tjæreby Kirke og høste stor anerkendelse for dette arbejde.

Fra Hennings hyppige færden hos bager Sørensen i Alsønderup troede man, at han nok skulle være bager, siger hans kammerat gennem mange år, Erling Lyng Andersen, men så kom Henning pludselig i malerlære i Hillerød hos malermester Richard Mortensen på Friborgvej i Hillerød Nyhuse.

Henning var eneste lærling hos ham, men afhængig af arbejdsopgaver kunne der være fra ingen og til tre til fem malersvende. Henning husker, at han som lærling gik ned til 9 kr. i løn om ugen fra de 15 hos Hauge.

Hennings mester havde ret store arbejdsopgaver ud over det almindelige for private. Der var meget malerarbejde på Hillerødsholmskolen og ved byggerierne på Klostervej og Stutterivænget.

Hennings kammerat fra Alsønderup, John Jørgensen, kom også i malerlære, i Hillerød. Det var hos malermester Thorngreen.

Henning kunne ikke nå hjem fra arbejde, før han skulle på teknisk skole om aftenen. Han havde fri kl. 17 og skulle være på skolen kl. 18. Så han måtte vaske sig i en spand vand på værkstedet, før han tog hen på teknisk skole i Møllestræde.

Somme tider cyklede han hen til Nordsten, hvor hans ven, Erling Lyng Andersen, var i lære som maskinarbejder. Så kunne han vaske sig der, og de kunne følges ad til teknisk skole i Møllestræde.

Teknisk Skole sluttede, så de somme tider kunne nå at komme i biografen i Kosmorama, godt nok efter at forestillingen var begyndt, men der var dengang altid nogle forfilm, så de nåede hovedfilmen.

Det var nogle ordentlige madpakker Hennings mor hver morgen smurte til hans far, hans bror Børge og ham selv, i alt normalt 28 rundtenommer. Så der var brug for pålæg fra æggene fra hønsene og de skinker og pølser fra grisen, som hang på det tørre loft.

Som alle andre unge mænd dengang måtte Henning ind som soldat, da han var blevet udlært. Fra november 1956 til marts 1958 var han soldat i Holbæk.

Men ind imellem skete der noget særligt. Han og Lissi blev nemlig gift den 13. juli 1957.

De fik en 2-værelses lejlighed til 75 kr. i månedlig leje på Roskildevej 21, og hjemkommet fra soldatertjenesten fik Henning arbejde i Holte. Ni år senere kunne de flytte ind i deres nybyggede hus på Erantisvej i Tulstrup, hvorfra Henning siden har drevet sin omfattende virksomhed som malermester under navnet Tulstrup Malerfirma.

Dette skrift skal være en lokalhistorisk beretning om nogle af Hennings vilkår for opvækst og ungdom i Alsønderup netop i 1940-erne og 1950-erne.

Derfor skal der her ikke fortælles videre om Hennings mange senere aktiviteter for lokalsamfundet og for malerbranchen, bl.a. som bestyrelsesmedlem i Kulsviergården og mangeårig leder af bankospil for at skaffe penge til lokalsamfundet, samt i arbejdet for maleruddannelsen og for teknisk skole og som oldermann for malerlauget i mere end en halv snes år, og heller ikke om hans meget anerkendte restaurering af Tjæreby Kirkes kalkmalerier.

Og vi har heller ikke plads til at skrive mere denne gang.

Lissi og Henning Jensen, gift den 13. juli 1957. De havde altså guldbryllup i juli 2007.

LOKALARKIVET & ARKIVFORENINGEN FOR ALSØNDERUP-TJÆREBY SOGNE

- oprettet i 1988 – 20 års jubilæum i 2008 -

Arkivet er åbent alle mandage 18,30-22.00. En anden dag og et andet tidspunkt kan altid aftales med arkivleder & kasserer Lissi Carlsen, tlf. 48 28 64 49..

Arkivets beliggenhed: Kør til Alsønderup og ad Baunevej (vejen til Bendstrup). Drej lige efter Alsønderup Skole ind ved skiltningen til "Rønnehuset" og til Baunevej 12. Gå til skolebygningen til højre og ned ad kældertrappen og frem til lokale 014.

Arkivets post-, telefon- og e-mail-adresse : Arkivleder & kasserer Lissi Carlsen, Stutmesterparken 3, 2. sal, 3400 Hillerød. Tlf. 48 28 64 49. E-mail: lissi@carlsen.mail.dk

Kontingent i 2008 80 kr., par i alt 125 kr.: **Sponsorer** 500 kr. eller efter behag mere.

358 personlige medlemmer betalte kontingent for 2007.

Økonomi i 2007 Indtægt: 65.738 kr. Udgift: 67.122 kr.

Bank. Danske Giro kt.109–7938. Nordea reg..2276 kt..8968504194. **CVR-nr.** 30320573

Dette magasin Oplag 500 stk. 4 gange årligt. **Redaktør:**Ole Blåkilde. **ISSNnr:**1603-7561.

Tryk: Hillerød Grafisk, Huginsvej 6 E, 3400 Hillerød. **Modtagere:** Medlemmer, sponsorer. presse, Hillerød Byråds medlemmer, andre arkiver m. fl. **Eftertryk** af tekst tilladt med kildeangivelsen: "Alsønderup-Tjæreby Lokalarkivs magasin nr. 1, jan..2008", af illustrationer dog kun efter arkivets accept forud og evt. mod en mindre betaling.

Arkivet og foreningen drives af frivillige. Ingen modtager løn eller andre ydelser herfor.

Lokalarkivet for Alsønderup-Tjæreby Sogne indbyder til Lokalhistorisk aften & generalforsamling

Onsdag den 26. marts 08 kl. 19.30

på Kulsviergården, Pibe Møllevej 7, Alsønderup. 3400 Hillerød.

Alle er velkomne, også ikke-medlemmer. Lokalhistorien er for alle. Der er fri adgang og ingen entré.

Frivillige bidrag til arkivets leje af Kulsviergårdens sal modtages dog med tak.
Kaffe / te og hjemmebagt for 20 kr. Vand og øl til Kulsviergårdens populære priser.

Aftenens emne:

En kavalkade med fortællinger og 80 fotos om Landsbyen Ullerøds Historie og Udvikling

**- lidt fra 1700-årene - - mere fra 1800-årene - - mest fra 1900-årene -
Ullerød var indtil 1970 en del af Harløse Kommune og af Tjæreby Kirkesogn.**

Arkivet viste dette program ved Hillerød Kulturnat i oktober i salen over Nordea Bank for ca. 80 tilhørere. Færre end 10 heraf var medlemmer af arkivet. Derfor præsenteres dette program nu også for andre medlemmer og interesserede.

Mere om den korte generalforsamling:

Dagsorden efter vedtægten. Fra lokalarkivets beretning nævnes:

Temaer i 2007 for de 4 medlemsmagasiner "Lokalhistorie Midt i Nordsjælland" var

Nr. 1. "Da jeg blev tjenestedreng i 1945 hos Niels Chr. Petersen på Holmegård i Tulstrup",
efter fortælling af Egon Carlsen.

Nr. 2. Om "Forsikringen for Rørlig Ejendom for den mindre Landbostand i Frederiksborg Amt
1869-1975", hvis arkivalier er i lokalarkivet her.

Nr. 3. "Fra landbrugsmedhjælpere til entreprenørerne Brødrene Jørgensen",
efter fortælling af Gunnar & Inger Jørgensen og af Knud & Ebba Jørgensen.

Nr. 4. "Lokale folk fortæller om arbejdet på Nordsten",
efter beretninger fra Kurt Andersen, Jens Rasmussen, Asbjørn Klit & Kurt Jørgensen.

Temaer i 2008 for medlemsmagasinet "Lokalhistorie Midt i Nordsjælland" nr. 1 & 2 er:

Nr. 1 "Opvækst og ungdom i Alsønderup i 1940erne og 1950erne",
efter fortælling af malermester Henning Jensen, Tulstrup

Nr. 2. " Slægten på gården Wendelholm i Tjæreby",
efter fortælling af Knud Wendelholm.

Generalforsamlingen i 2008 fastsætter kontingent for 2009. Kontingentet foreslås hævet fra 80 til 100 kr. for enkeltmedlemmer, og fra 125 til 140 kr. for par. Sponsorkontingentet foreslås uændret. Det er mindst 500 kr, dog gerne mere.